

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕРЕДБАЧЕННЯ ДОДАТКОВИХ ПОКАРАНЬ ЗА ЗЛОЧИНИ ТЕРОРИСТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

Кримінально-правове значення додаткових покарань у системі примусових заходів кримінально-правового впливу щодо злочинів терористичного характеру складно переоцінити. В.І. Тютюгін позитивно оцінює використання додаткових покарань та відзначає, що ці види покарань спрямовані на індивідуалізацію карального та виправного впливу, закріплення результатів, що досягаються під час відбування основного покарання [1, с. 158]. У санкціях кримінально-правових норм, які містять ознаки складів злочинів терористичного характеру (ст.ст. 258-258-5 КК України), передбачено два види додаткових покарання, а саме – конфіскація майна та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Оцінка ефективності використання у санкціях статей цих додаткових видів покарання дозволяє виокремити такі спірні моменти:

1) щодо конфіскації майна неналежно дотримана вимога ч. 2 ст. 59 КК України про врахування корисливого мотиву у конструкціях складів злочинів, за вчинення яких може бути встановлено цей додатковий вид покарання. Якщо, зважаючи на підвищену суспільну небезпеку злочинів терористичного характеру, законодавець вважає підсилити цю ознаку також і конфіскацією майна як додатковим видом покарання, тоді слід уточнити у ч. 2 ст. 59 КК України, що за злочини проти громадської безпеки цей вид покарання може застосовуватися «незалежно від ступеня їх тяжкості та мотиву вчинення злочину»;

2) щодо додаткового виду покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, то слід відзначити розбіжності у його передбаченні у санкціях розглядуваних кримінально-правових норм. Судова практика притримується положення про те, що позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю застосовується як додаткове покарання лише в тих випадках, коли вчинення злочину було пов'язане із службовим становищем засудженого або із заняттям ним певною діяльністю. Тому, якщо спеціальним суб'єктом злочину визнається службова особа, то цілком логічно, що вплив на такий злочин має відбуватися, у тому числі, із застосуванням такого виду покарання як позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Службова особа як спеціальний суб'єкт безпосередньо вказана у двох

кваліфікованих складах злочинів терористичного характеру, а саме: 1) втягнення у вчинення терористичного акту службовою особою з використанням службового становища (ч. 2 ст. 258-1 КК України); 2) сприяння вчиненню терористичного акту вчиненого службовою особою з використанням свого службового становища (ч. 2 ст. 258-4 КК України).

Однак, у санкціях цих норм відсутнє додаткове покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Натомість, у диспозиціях статті 258-5 КК України безпосередньо не акцентується увага на вчиненні злочину певними спеціальними суб'єктами, які використовують можливості свого статусу для вчинення злочину, однак у санкції трьох частин цієї статті є вказівка на розглядуваний додатковий вид покарання.

Як видається ефективним є той кримінальний закон, в якому не порушується системність норм, тобто існує чіткий взаємозв'язок між структурними його частинами. Законодавчо передбачена можливість призначення додаткового покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, зокрема, й у випадках, коли воно не передбачене в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК України. При цьому суд має обґрунтувати неможливість збереження за засудженим права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю та врахувати особу винного, характер злочину, вчиненого за посадою або у зв'язку із заняттям певною діяльністю, а також інші обставини. Цього цілком достатньо для того, щоб відмовитися від вказівки у санкціях норм на позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як додаткове покарання у тих випадках, коли таке покарання може бути факультативним. Таким чином вдасться усунути наявний дисбаланс у караності злочинів, а також значно розвантажить норму від зайвих формулювань. Саме тому доцільно доповнити ч. 2 ст. 258-1 та ч. 2 ст. 258-4 вказівкою у санкції «з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю», тобто надати цьому виду покарання статусу додаткового обов'язкового виду покарання.

Отож, доводиться констатувати, що у питанні визначення меж караності злочинів терористичного характеру допущено суттєві недоліки законотворчого характеру. Їх усунення дозволить належно індивідуалізувати каральний вплив щодо осіб, які вчинили злочини та закріпити результат спеціальної превенції, який має місце при відбуванні основних видів покарання.

Література

1. Тютюгин В.И. К вопросу о системе наказаний и порядке их назначения в проекте УК Украины Проблемы законности: республик. міжвідом. наук. зб. 2000. Вип 45. С. 154-162.